

HIND 5 SENTI

Õpilasteleht

MUUGIL NELJAPÄEVITI

Tänast lehte 12 lehekülge

Toimetus ja talitus:

TARTUS, Promenadi 2. Ö/k. „Kooli-
vara“, telef. 8-29.

Tallinna abitalitus:

V. Roosikrantsi 3. K. k-ü. „Töökool“.
Posti jooksev arve nr. 2188.

Tellimiste ja kuulutuste tariifid vii-
masel leheküljel.

NR. 18

20. VEEBRUAR 1935

III AASTAK.

Aigkoolijuhatajate kokkutulek Tallinnas

Noorsugu peab teadma, mida nõuab temalt kodumaa ja rahvas

Pühapäeval, 17. skp. kell 10 hommikul toimus Tallinnas „Estonia“ kontsertsaalis kõikide algkoolijuhatajate, koolinõunikkude ja koolivalitsuse juhatajate kokkutulek. Registreeritud oli 1317 osavõtjat. Kokkutuleku algul lauldi koraali: „Issand, Sa hämaral ajal me vanemaid hoidsid. Raskustest läbi kuldkoidule vastu neid kandsid“. Avasõnad lausus haridus-sotsiaalminister N. Kann.

Nüüd asus kiiduavalduste saatel kõnetooli riigivanema k.t. K. Päts. „Meie, vanem põlv, võime juba täie õigusega ütelda seda, mis Rooma areenil surmale vastu minnes ütlesid gladiaatorid — morituri te salutant surmale vastuminejad tervitavad sind“ — algab riigivanem oma kõnet. „Varsti rahva ja riigi ülesehitamise töö tuleb anda noorema põlve kätte. Nagu peremehed, oleme huvitatud,

et suured õigused ja kohustused, mis praegusel põlvel on, läheks noorpõlve õlgadele, kes suudaks seda vastu võtta ja edasi viia. Meie oleme huvitatud sellest, et noorsugu kasvaks vaba, julge, patriootiline ja iseteadev.

Teie kätte, koolijuhatajad ja õpetajad on meie kõige suurem vara usaldatud. Teie kätte on antud pehme mass, mida teie peate vormima. Noorsugu peab teadma, mida tema käest kodumaa ja rahvas nõuab.“

Riigivanem paneb koolijuhatajatele südamele kasvatada noorsoos isamaalikkude vaimu ja armastust kodumaa vastu. „Eesti jääb vabaks ning iseseisvaks, kui teda kannab rahvuslik vaim“, lõpetab riigivanem kiiduavalduste saatel.

Sellele järgnesid tervitused. Veel kõnelesid haridus-sotsiaalminister N. Kann, pääministri aset. K. Eenpalu, haridusministeeriumi koolivalitsuse juhataja Mägraken ja Informatsiooni ja propaganda talituse juhataja ministri abi H. Kukke.

VABADUSPÄEVAKS

Noored, me ei ole magavad lõvid, kes puhkavad nagu langenud kangelased rahulist und. Ei, meie oleme elujõulised eesti pojad ja tütreid, kes alati valmis isamaa auks, kellel siht jõuda mehena meeste ridadesse.

Eesti on olnud 17 aastat vaba, iseseisev ja rippumatu, mis on meie lugupeetud rahvajuhtide auväärt teene. Meie tõusval noorusel tuleb valmis olla tema kaitseks, kui häda ähvardab, et ta püsiks veel kaua vabana.

Oleme üheväärsed sõbrad, aumehed ja eestlased ning jääme ka neiks. Kui ähvardab Eestit hädaoht, siis tõstame julgelt raudse rusika ja purustame piirava kalju, millesse kord jalutu Kalevipoeg oma rusika raksas.

ISAMAA AUKS OLE VALMIS!

ALATI VALMIS!

Edgar Kilk,
noorkotkas.

PÄÄSTEKOMITEE.

Lemb Metsastõ

Vabaduspäevaks

*Me ühispõllul töötame
kõik takistused maha murrame.
Meid kõrge eesmärk töödes tiivustab
ja uuteks pingutusteks õhutab:
Et tulevik — saaks õnnelik!*

*Et noorusjõud tooks kasu rahvale,
me riigist eemal hoiaks vaenlase —
seks uuest' sõprusvannet vannume
ja ühenduses käed koostame:
Kõik Eestile! — me töötame.*

GEORGE WASHINGTONIL

oli sekretär, kes ükskord oma hili-
nemist vabandas sellega, et ta kell
olevat järel olnud.

„Siis tuleb teil hankida endale
uus kell või minul uus sekretär,“
kostas seepäele Washington.

Võistlustöö

Tahan armastada sind, isamaa!

Kaljulaane Helmi

*Ma väike veel,
ent siiski suureks, suureks —
kord tahan sirguda!
Ehk nõder küll, ma siiski suudan
su ehteks, kallid kodu, õitseda!*

*Ma tahan olla sulle sõbraks,
mu kallid, ilus isamaa!
Sind tahan igavesti armastada
püha koduarmastuse tulega —
Sulle end tahan pühendada!*

*Oo, kodumaa, ju ammu —
sind olen armastand!
Kui olin ma veel nii väike,
su pinnalt lilli, rohke noppisin.
Neist punusin pärga kodule, — simule!*

*Tahan kasvada sulle ehteks,
põlistammeks Eestimaa!
Kodumaa, sind armastada tahan,
tahan sulle elada
igavesti, igavesti, kallid kodumaa!*

NÄDALA UUDISEID

Kodumaalt

Riigikohus asus möödunud nädalal Tartust Tallinna. Uued ruumid asuvad endises põllutöoministeriumi majas. Esimene avalik kohtuistung on Tallinnas 5. märtsil, s. a.

Poola — Eesti 1. korvpallimaavõistlus, mis peeti möödunud laupäeval Tallinnas, võitis Eesti 47 : 19 (poolaeg 25 : 9). Eestit esindasid Tartu ja Tallinna N. M. K. Ü. meeskonnad ja osa mängijaid Tall. „Kalevist“ ja „Russist“.

Pühapäeval peetud Tallinna — Varssavi linnavõistlustel võitsid poolakad 35 : 31.

Eivas peeti möödunud laupäeval ja pühapäeval üleriiklised kaitseliidu suusatamise võistlused. Üldvõitjaks tulid harjulased. 30 km. pingutava võistluse võitis harjulane E. Siitan ja 18 klm. suusatamise narvalane V. Krassikov. Noorkotkaste malevatevahelise võistluse 21 km. suusatamises võitis Järva malev, omandades Poola kütideliidu poolt väljapandud auhinna.

Võistlejaid oli kogusummas üle 500 ja väljaspoolt kohale sõitnud pealtvaatajaid üle 2000.

Välismaalt

Kuulsa lenduri Lindbergi lapseröövimise protsessis mõisteti mõrvar B. R. Hauptmann surma elektritoolil.

Maailma suurim õhulaev „Macon“, mis kuulus Ameerikale, kukkus San Francisco lähedal merre ja hukkus. 83 liikmelisest meeskonnast hukkusid vaid 2.

Uue maailmarekordi kõrgushüppes püstitas Ameerikas neeger Treachhill, hüpatas 209 sm.

Mida andis emake maa

1934. aastal oli Eestis harukordselt hää vilja- ja heinasaak. Niipalju rukkeid ja nisu kui möödunud aastal, ei ole kodumaa põllul veel kunagi annud. Aga ka loomasööda teraviljade (kaera, odra, viki), kartuli ja heina saak oli väga hää. Hääd saaki soodustas soe ja parajate sademetega ilmastik, aga ka see asjaolu, et iga aastaga on paranenud ja täienenud meil põlluharimisviisid. Arvuliselt olid saagid järgmised: rukkeid 2,3 milj. kvintaali (à 100 kg.) nisu 846.000 kv.; loomasööda teravilja 3,8 milj. kv., kartuleid 8,9 milj. kv., linakiudu 70 900 kv., põllu- ja niiduheina kokku saadi 12,5 milj. kv.

ÜLESANNE: *Kuidas võiks näitlikult kujutada neid vilja- ja heinasaagi hulki? Lahendused*

ühes joonistega saata 5. märtsiks. Kahe parema lahenduste eest määratakse auhinnaks huvitavad raamatud. Lahendused avaldatakse „Õpilaslehes“.

Ka kärbeste püüdmine olevat sport

Nii mõtleb keegi kirjanik Berlim, kes on ka kärbsepiidmise spordist kirjutanud suure 200-leheküljelise raamatu. Ta seletab selles raamatus, et kärbeste püüdmine ei ole sugugi vähem auväärne jaht, kui jäneste küttimine ja kalade õngitsemine. Ja nii nagu säääl, peab ka kärbestele jahti korraldama õige jahimehe reeglite kohaselt: peab püüdma käega, sest kärbsepiitsade ehk plakspüsside tarvitamine pole aus mäng ja kärbsepaber on hoopis ebasünnis, umbes samuti, nagu forellipüük mürgiga ja metskitsejaht linnuga. Võib ainult imestada, milliseid veidrusi inimene võib välja mõelda!

Rahvarie

„Näib, et riided muutuvad õilsaks, kui neid kantakse sugupõlvest sugupõlve,“ ütles Kleopatra. „Vaene, kes riietatud oma kaugete esivanemate traditsioonide järele, paneb end rohkem austama kui rikas kaupmees, kes tahab näidata kalli rõivastusega oma maitsetut toredust.“

Võistlustöö

Kangelaste kalmukünkal

Kodutütar

On vihmane, tuuline sügisöö.

Ammu ju lõppenud päevane töö, magavad rahu kõik. Kostab vaid tuule hõik tumedal, sumedal sügisööl. — Äkitselt kergete sammude kahin käib koltunud lehtede pääl. Ons' see vaimude hää või astub säääl inimhing?

Sahin...

Kuu pilve tagant valgustab kahvatut, kortsunud naisenägu. Jalas tal porine, lagunend king, leiab kuu tas veel paljugi vigu. Kiiresti kalmistu poole ta tõtab, kalmistu värava lahti võtab ja astub sisse...

Kaugel aianurgas sirelipõõsaste vahel on haudade ahel. Äärmine neist, pääl millel pehkinud puurist, — see on naise siht. Ahastes mullale langeb, palvetab, ei hooli, et külma käes kangeb.

„Miks lamad sa siin, mu poeg, miks siin on sul ase? Külma sind ei magada lase. Sinu kaotasid ma, sõjas langesid sa.“

Murdunud emasüdantröstib sügistuul:

„Miks kaebab su huul? Poeg langes seks, et päästa me kodu, et alati poleks me vaenlasil pidu. Isamaa ohvrialtarile valanud ta vere. Ei hoolita sõjas, kas kodus sul pere, kas ootamas ema ja naine. Elu maine on tühine kangelasel, ei ole armas ema ega naine sõjamehel.“

Kodumaa armas tal, hinges tal vabaduspüüe. Kölab surseski huulilt tal hüüe: „Võidelge edasi, vennad, nüüd suren ma, vabaks peab saama me kodumaa!“ Tuhandeid poegi on langenud lahingumõllus.“

Lõpetab tuul. — Ema südantröstidab härdus ja hellus.

„Puhka siis rahu, mu poeg! Ei orjuse iket enam kanda meil ole. Su vahvus meil' priiuse tõi, vaenlased minema löi. Puhka rahu!“

Ja tasasel sammul kaob ema pimedasse öhe...

Kui hävitati rannikud

See sündis siis, kui venelased hävitasid Rootsi rannikuid aastal 1719. Nimetu kiri teatas Hölö praost Scharffile, et enne kui päev möödub, põletatakse Tullgarn ja Hölö.

Kuid praost oli nõukas mees, üks neid vägevaid karoliiniaegseid hingekarjaseid, kes hoidsid oma lambaid karmuses ja Issanda kartuses, aga kes olid valmis neid ka kaitsma. Ta kogus kohe rahvast niipalju kui sai — rauku ja lapsi, eidekesi ja tüdrukuid, isegi mõned vanad sõdurid, kes oskasid käsitada neid vähe-seid püsse, mida oli võimalik hankida. Teised relvas-tati vikatite, sirpide, kirveste ja nuiadega ning põõ-saisse pandi mütse. Nõnda varustatult väike võit-lusvalmis salk ootas lootes jumalale ja oma auväärt juhile.

Tullgarni poolt tuli viimaks põgenikke, kes ju-tustasid, et vaenlane oli tulnud maale, ja karoliini-papp otsustas suure kuninga kombel, et ta ei oota vaenlast oma seisukohal, vaid et kohtab teda juba teel. Ise ta riputas suure trummi vööle, kamandas e d a s i marssi! — ja salk ründas läbi metsa. Eided ja tüdrukud tagusid praepanne ja pütikaasi, poisid puhusid sokusarvi, invaliidid kisendasid komando-sõnu, kuid üle kõige kõmas praosti vägev trummipõrin. Tundus, kui tungiks mitusada meest edasi, ning teibad mütsidega näisid olevat mehed.

Vaenlaste eelsalk seisatas. Siin vast oli mehi! Püssid välkusid puude vahel. Salk oli valmis pääle tungima! Ning kõrvulukustav muusika, mis tuli sar-vedest ja praepannidest, saateks trummipõrin, ei olnud sugugi meelitatav. Venelased said käsu taga-neda. Nad ruttasid kiiresti randa. Peagi kuuludus aerude sulinat ja vene galeerid kadusid lõuna poole neeme taha.

Sangarliku surma tähis

*Rägavere lahingus langenute ausamba
krobelistele põllukividele*

*Sinu kodutalu nurmenõlval
juba isaisa päevilt vist
seisid kahekesi — sõber sõbra kõrval —
kivi halli kaks ja krobelist.*

*Isa hoidis neid kui silmateri,
kalmukiveks ihkas endal' neid.
Tundis vana, tarretumas veri,
jalg veel vaevu tallab maisi teid.*

*Surusid siis adra mullapinda,
kaares kivi ümber kündsid vao.
Kooljakäsi võikalt muljus rinda:
„Isale siit korra kalmukivi taon.“*

*Kuid me saatus sulet raamat meile,
tänesest silm kaugemal' ei näe.
Juba sügisel sa läksid sõjateile,
adra küljest vallandusid käed.*

*Ena halas, raske oli anda
surmaohtu lapsemeelne lemb.*

Kooljakäsi muljus isa rinda:

„Halli kivi all meist ennem puhkab kumb?“

*Aastaid möödus. Tänesest sai eile,
kalmukivid kadund adra teelt.
Saatus tahtis nii, et langend poegadele
sangarliku surma tähiseks saaks need.*

3. II 35.

Hilda Tõnnev.

Vana ateena vanne

*Ma ei taha teha häbi oma pühale kilbile; ei taha
petta oma sõjasõpru rivides; tahan võidelda meie
altari ja kodu eest ükskõik kas teiste abiga või ilma;
oma isamaad ei taha ma jätta maha väiksemana, vaid
suuremana ja õilsamana kui see mulle nüüd on usal-
datud.*

Sport

Tallinna koolinoorsugu sportis

16. veebruaril toimus osa T.K.S.Ü. käsipalli veel lõpetamata finaalmänge. Ohtu kavas oli kolm finaali, mille tulemusena oli kaks meistrit. Meistriteks tulid võrkpalli „A“ klassis meestele Vestholmi gümnaasium ja naistele I Tallinna linna tütarlaste güm.

Ohtu avamänguna toimus naiste „A“ klassi võrkpalli finaali, kus kohtusid I tüt. güm. ja Tüt. Komm.-güm. Ülekaalukalt võitis mängu Linna I tüt. güm., milline oli toonud välja oma parema koosseisu eesotsas Arrasega, kes vahepääl oli puudunud võistlusilt. Mõlemad, gamed kuuluvad ülekaalukalt I tüt. güm.ile, ja võidabki 2:0, gamed 15:10, 15:6. Võitja naiskond esines koosseisus: Liideman, Kallikorn, Arras, Aavik, Ugam ja Orav.

Komm.-güm. paremaid mängijaid oli Kask.

Järgnes õhtu põnevaim mäng meeste „A“ kl. võrkpalli meistri nimele. Kohtusid Vestholmi güm. ja Realgüm. Kuna mõlemal meeskonnal oli üks kaotus, siis kujunes mäng äärmiselt põnevaks. Mõlemat meeskonda olid tulnud ergutama kogukas pere oma kooli õpilasi ja poolehoidjaid. Kohe mängu alates jaguneb päältvaatajaskond kahte leeri, ja kumbki pool püüab igati ergutada oma meeskonda paremale mängule. Mängu, mis algusest kuni lõpuni oli tasavägine, võitis Vestholmi güm. tagajärjega 2:0. Gamed 14:16; 13:15.

Võitja meeskond esines koosseisus: Junman, Pals, Bürger E., Bürger L., Birk, Kree.

Selle mänguga tuli Vestholmi güm. teist aastat T.K.S.Ü. võrkpallimeistriks, lüües möödunud aasta eeskujul finaalis reaal-güm. kaks korda järjest. Realg. paremateks mängijateks olid Kasak ja Aavik.

Kolmas mäng toimus „C“ kl. võrkpalli finaalis Realg. ja Gustav-Adolfi g. meeskondade vahel. Mängu võitis Gustav-Adolfi g. 2:1 (12:15; 15:3; 11:15), koosseisus: Klein, Sihver, Esenberg, Leinberg, Vitisman ja Rooman.

Pühapäeval. 17. veebruaril toimusid Mustamäel T.K.S.Ü. suusatamise meistrivõistlused. „A“ kl. 10 km suusatamise võitis Kriisa, Gustav-Adolfi güm., väga häa ajaga 36.10. 2. Rütman, Vestholmi güm. 37.57. 3. Kudu 39.25, ka Vestholmi g. Aeg, mille saavutas Kriisa, on peagu 2 minutit parem sama maa Eesti rekordist. „B“ kl. 5 km sõidu võitis Eichhorn, Toomkool, 20.4, teiseks tuli Kubbel, Toomkool, aeg 20.10.

Naljameistri K. A. Hindrey jutul

Paar tundi lõbusat vestlust Kolme Koopa kohvikus

Mida kõneles esimene eesti karikaturist oma noortele sõpradele?

Jutu alustuseks palun, et lgp. kunstnik kui noorte sõber ja naljameister pajataks meile oma nooruselikusist.

„Olin noorelt üldse üks valla-tu poiss. See õppimiskunst ei huvitanud mind kunagi palju. Selle vastu aga kividega pildumine, ratsutamine. Ikka olin säääl platsis, kus sai teha nalja. Isegi kaklemisi tuli ette. Tegelesin siis vahete-vahel ka hobustega. Eks nendega ole mul juhtunud sõitmise harjutamisel ka naljakaid lugusid. Asusin sõiduks saani, ega teadnud, et ohje ei tohi pikalt käes hoida. Äkitselt tulid ühe talu koerad ümber nurga, hobune ehmatas, kiskus mu kõhuli ja siis läks sõit kodu poole lahti, mina maoli saani taga maas. Saarlasel oli kõva suu, ta ei väsinud põrmugi. Ees metsikuks läinud hobune, taga metsikud püksisääri rebivad koerad, nina ees sirises aina tee minu kõhu alt läbi. Kui hobune tõllakuuri ees peatus, ei olnud mu palitul ühtegi nõöpi enam ees, püksid olid lõhki ja vesti ja kuue vahele olin terve tee sõnniku kokku kogunud.

Nii et see hobustega läbikäimine nõudis ka kooli.

Koolipõlvest veel niipalju, et Viljandi landesgümnaasiumis sattusin kord „maad jagama“ ühe saksa jungega Lippartiga. Lõi mind trepil jalaga ja hiljem rüsellemisel lendasin trepist alla. Tõi-

kes meie poistest ja tüdrukuid algkooli pinke nükkides ei ole lugenud huvitavaid naljavärsse „Pambu Peedust“, „Seene Mikust“, „Piripilli Liisust“ ja „Kolumatsist“? Kas te pole siis lugenud pildiraamatut „Jaurami jöngermannid“, või lehitsenud isa raamatukapis kümme-konk aastat tagasi ilmunud „Sädemeid“ või nalja- ja pilkelehte „Kratti“? Vaadake, vahvad eesti poisid ja kallid kodumaa tütreid — seda kõike on teinud nalja vanameister K. A. Hindrey. Ent kui see armas vanahärra on saanud oma noorsoojuttudega ja karikatuuride (nalja- ja pilkepiltide) meisterdamisega meie noorte lemmikuks, siis ärge laske endid temast ninapidi vedada. Toosama mees kirjutab vahest ka värsse ja naljajutte paljudes ajalehtedes, kus jagab hirmu ja annab armu **Hoia Ronga** nime all. Kuid see olgu teile omavahel öeldud. Aga nüüd, mil see naljameister sai oma raamatute eest Riigivanema auhinna, siis ma enne ei jätnud kui püüdsin ta Tartu kuulsamast kohvikust kinni.

Kuuldes, et olen „Õpilastele“ sulesell, ei pannud ta minu tülitamist sugugi pahaks, vaid palus mind lahkesti lauda istuda.

nasin hiljem tükk aega. Kuid Viljandi internaadist on pärit rida huvitavaid sõpru ja „sõpru“? Siis liikus säääl keegi Werner Wolff, keda mulle keegi gümnaasiumi õuel näitas, et „vaata sääält läheb üks röövel“. Spineckid olid lihtsad armsad poisid ja nooremal oli esimene ja ainuke jalgratas tükk aega Viljandis, esimese suure ja tagumise üsna väikese rattaga! Vanem vend läks võimlemispidul noorema rattaga sõitma, kukkus maha ja kaotas oma valehamba.

Tagantjärele võiks öelda veel seda, et gümnaastika ei olnud Viljandi rüütelkonna gümnaasiumis mitte kõrgel tasemel, kuid siiski üsna innukalt harrastatav.”

„Millal ja kuidas hakkasite tegema esimesi katsetusi kirjanduses?“

„Tegin seda mitte kirjanduse mõttes, vaid lõbu pärast. Peterburis ühes koolis (olen rännanud läbi palju koole) pidasin ühe semestri päevaraamatut. Siis ütles mulle pärast selle ettelugemist vanem sõber: „Sa peaksid teda kultiveerima.“ Humoristlikust vaatevinklist võetud igapäevased nähtused andsid temale vast selleks nõudmiseks põhjusi. Aga puht - kirjanduslikult tegutsema hakkasin alles küll aastal 1932.

Muidugi olen luuletanud juba 1895. päale, kuid ka hilisemaid ja trükikõlbulikke luuletusi ei ole leidnud avalikult huvitavaiks.“

„Mida võiksite ütelda oma esimestest karikatuuridest?“

„Need ilmusid vist aastal 1902. või 1903. „Lindas“, humoristlikud. Poliitilised hakkasid ilmuma „Postimehes“ 1905. Muidugi pidasin karikatuuri kui relva võõra vaimu vastu juba varem tarvilikuks. Juba sellepärast, et meil moodsaid karikaturiste ei olnud, niisama nagu ka mitte kodumaistel vene-meelsetel lehtedel. Pidasin vajalikuks, et peaksime vastastest üle olema ja sellepärast asutatigi „Sädemed“.

„Kust ammentate ainet kirjutamiseks?“

„Aineid on kogu maailm täis. Inspiratsiooni ma ei usu ega usalda neid, kes ootavad inspiratsiooni. Maha peab istuma, kindla tahtega, et midagi teha, — see on kõik. Muidugi peavad olema töötingimused, mis töötamist soodustavad. Ei tohi olla hingematvaid muresid. Puhast paberit peab olema ja tuba, kus keegi sind ei sega. Siis olgu väljas või teistes tubades ükskõik missugune lärm lahti, tingimusel muidugi, et sind ennast sinna lärmi sekka vaja ei ole ja sinuga

tegemist ei tehta. Tarbekorral võib siis kirjutada 20 lehte päevas. Kuid meie oludes on see muidugi vajalik, et üldse saaks elada. Jack London kirjutas päevas vaid 100 rida. Meie peame palju rohkem kirjutama.“

„Täna. Mida võiksite vesta oma Pühajärvel õngitsemisest ja suvitamisest?“

„Pühajärve õngitsemine on ajakirjanduse liialdamine. Ja liialdus nende seisukohast, kes üldse ei õngitse.“

Olen palju kalu saanud õnge, palju ja suuri. Aga see on vast rohkem talendi asi. Ma ei õngitse siis, kui ilm selle järele ei ole. Ja ka mitte kohtadel, kus kala ei ole. Siinjuures tahan üht anekdooti õiendada, mis minu sõber lendu laskis ja mida mõnikord üsna süstemaatiliselt on jutustanud. Ma olevat Pühajärve mõisa all heeringat leotanud ja mõisaomanikku seega nõõganud.

Lugu oli palju teisem ja lihtsam. Mul oli kord palju külalisi — elasime Jürgensteiniga koos tol ajal, mina all, tema ülemisel korral.

Üks Jürgensteini külalistest, tolle aegne Pühajärve vallasekretär Zimmermann, praegu trükikoja omanik Tallinnas, jutustas ühest 1905 aasta tegelastest, kes mõisa all õngitsenud, mõisa ametnikkude keelust hoolimata ja siis lõpuks kinni viidud. Ta vabandanud end, et tal ei olnudki õnge nõõri otsas, mis ka tõeks osutus. Mina siis tähendasin, et ta oleks nalja võinud naljakamaks teha, kui oleks heeringa nõõri otsa riputanud ja ja õelnud, et leotab endale söömiseks.

Sellest siis on nii tekkinud anekdoot, mis psühholoogiliselt on vale: 1) olen alati õngitsenud mõisa all ja mõisnik ei pannudki keeldu, sest me mõlemad tundsimise seadust, mis õngitsemist ei keela, 2) mõisnik ei tahtnudki keelda, sest korralikkude suvitajate vastu tal midagi ei olnud, 3) võõral maa-alal ma ei soovi midagi ette võtta, mis selle maaomaniku huvile vastu käib.“

„Mille kallal töötate praegu?“

„Praegu on käsil noorsoo- ja kooliea jutt, sellele järgneb romaan“.

Olengi esitanud juba rea küsimusi ja siirdume selle torele mehega kohvikust tänavale. Meie teed hargnevad — ise mõtlen ta naljatlevast ähvardusest: „Aga kui järsku võtab kätte ja teeb sust följetoni...“

A. T—ka.

R. TIITUSE karikatuur

K. A. Hindrey teeb ettevalmistusi suurema kala õngitsemiseks. Paras rammus uss aga näib veel puuduvat

VÕISTLUSTÖÖ

Orjatüdruk Mai Virusaare kangelasneid

Virusaar on kõrgmetsaga kaetud maakühm keset Põhja-Pärnumaa Maiesmaa sood, üle kolme kilomeetri lähemast soorannast.

Kord sõja ajal — nii jutustab kohalik rahvamuis-tend — põgenesid kõikide külade elanikud selle suure soo ümbert rüüstavate raudrüütli hirmutegude eest Virusaarele pakku. Mandriga ühendas saart vaid ainus palkidest ning kivist ehitatud teerada, mille olemasolust raudmeestel polnud aga aimugi. Vaenlane piiras ainult raudse võõna suure soo ranna, et sundida redusolijaid alistuma nälja mõjul. Ent juba nädalaid piirati — tagajärjetult. Lõpuks näis rüütli-tele see lugu kahtlane. Piirati sisse kõik sooranna külad ning ühel ööl tabatigi talutüdruk Mai raskete toidupakkidega minemast soo sihis. Vangistatud tüdrukule lubas väejuht vabaduse, kui ta rüütliid viib külarahva redupaika, tõrkumise korral aga ähvardati ta rattal käristada neljaks.

Mai oligi pikema mõtlemiseta valmis näitama

teed. Kiirel sammul astus ta raudrüütli silmade eest varjule jäänud salarajale ning juubeldava sõjakisaga järgnes talle kogu vaenlaste vägi.

Juba paistsid põgenikkude ahastuses ringutavad kujud, kui järsku Mai tegi kiire kõrvalepõike ning hääletult libises ta kihisevasse rabalaukasse. Rüütliid kiirel sööstil järgnesid talle kuni viimsete meesteni hanereas. Sajad raudseis mundreis mehed sulpsatusid tumma kohkumisega huulil hall-nõõgisesse sohu, vaju-des kividenä põhjatasse rabalaukasse. Nii ahne ja hal-lastamatu oli salaliku soo pind, et kulus vaid sekun-deid, kuni kõik oli jälle rahulik. Soovaim oli vaid neelnud oma ahne suutäie.

Hammaste kriginal pöördusid üksikud rändmehed tagasi mandrile. Pimenevas öös nägid pagulased Vi-rusaarel jubeda kohkumisega seitset punavat tulekeelt üles kerkivat nende seitsme koduküla kohalt. Alles paljude piinarikaste päevade järele sõandasid nad pöörduda tagasi oma koju. Ja neil jäi üle vaid nutta oma kodukolde tuhaasemeil.

Ent Maiele, ennastohverdavale orjatüdrukule, püstitas rahvas jäädava monumendi, ristis niipalju pisaraid ja verd nõõdnud soovaimu asula „Maiesmaa“ sooks.

Peo-leo.

Öösi levis rõõmusõnum: vene miiniristleja „Spartak“ on võetud õhtuses lahingus vangi... Milline uhkeldav jõulurõõm! Tulid jõulupühadel päälinna merelt vallutama, aga halvasti läks!

Hiljem selgus, et juba esimesel pühal vene laevad olid Kõrgessaare all varitsenud aralt pühi vastuvõtvat Tallinnat. Teise püha hommikul „Spartak“ on juba hoopis julgem, ajab Aegna saare taha, et kindlaks teha, kas sadamas on inglased. Kaugemal taga varitseb teisi vene laevu.

Kuid Tallinna sadamast ei paista midagi kahtlast. Vaid Helsingi poolt läheneb soome kaubalaev, tahab sõita Tallinna. „Spartak“ täis tegevusiha ajab sellele vastu, vist kahuripaukudega sunnib selle peatuma, võtab laeva sõjasaagiks ning oma mehi sellele asetades käsutab kaubalaeva sõitma Leningradi. Uhkeldades sõidab siis uuesti Tallinna poole, mis kuri nõu mõttes, seda ta ise vaid teadis.

Äkki „Spartakul“ märgatakse sadamast vastusõitvaid suitsusid. Otsekohe on selge: need on inglased! Vene miiniristleja pöörab jalamaid ümber ja surmahirmus põgeneb. Kaugemal seisev vene ristleja „Oleg“ oli vististi juba pagunud.

Kolme minuti pärast — päälle suitsude märkamist — kajab tagant esimene inglaste kogupauk. Venelased lasevad vastu, suudavad vaid vastata mõne paugu. Võidutsejate julgus on läbi. „Spartak“ pageb, kuis suudab. Kuid kannul on varstigi kiired inglased, kelle kahurigranaadid „Spartaki“ ringi lõhkedes paiskavad üles veesambaid. Inglased ajavad taga teda kahelt poolt külgedelt, tahavad talt ette jõuda. Sää! äkki „Spartak“ peatub — ta on sattunud karile. Inglased piiravad ta sisse, aina tulistades. Nüüd „Spartak“ hiivab üles valge lipu — ja annab alla ühes tema pardal viibiva punase admiral Raskolnikoviga, kes kogu meeskonnaga tuuakse vangidena Tallinna sadamasse.

Järgmisel ööl püütakse kinni teine miiniristleja „Avtroil“. Inglased annetavad need mõlemad meile, ja need teenisid meid truil „Vambola“ ning „Lennuki“ nimede all.

Komissar Raskolnikov oma mälestustes jutustab, et karile sattunud oli „Avtroil“ seetõttu: üks inglaste granaat oli lõhkenud laeval ja rebinud laevakaardi puruks; kapten pole siis enam õiget teed tunnud.

Kui seda oma merimeestele-kaptenitele jutustasin, puhkesid need naerma, et millised merimehed küll vene sõjalaevu juhivad, kes isegi Läänemeres ei oska ilma kaardita sõita...

Päälle võidukat merelahingut Tallinna pühadetuju

tõusis. Kõik jutustasid vaid sellest, silmad säravil. Kas naljana või tõena teati jutustada, et hetkel, kui venelased tulnud Tallinnat pommitama, sõitnud Kunda alt punaste seisukohti pommitamast tagasi meie kahurpaat „Lembit“. Olnud juba hilja, kui ta venelasi märganud. Mitu korda aeglasema käiguga kui vene laevad, „Lembit“ surmale määratuna täit käiku pressides podistanud Tallinna poole, ent silmanähtavalt venelased lähenenud. Sää! ajanud välja inglased! Seda nähes saanud „Lembit“ ka julgust, pööranud otsekohe enese ja kahuriotsad ümber ning ka haugatades pääle...

Sõidurong tõi mu teise püha hilja õhtul Raasiku jaama. Oli kalk talveöö, nagu jõuluöö kunagi. Vaid tähed vilkusid selges taevas ja lumi ragises viltide all.

Ei, täna ei minda koju! Täna olen ju sõjast tulnud sõdur! Teisiti peaks olema tänane koju saabumine, hoopis uhkem, mehisem ja laiahingelisem kui senise koolipoisi oma!

Ajasin üles jaama läheduses asuva postimaja pidaja saksiku vanapreili. Tutvustasin, kes olen, kust tulen, kuhu lähen ja et väjan hobust.

Vanapreili silmad löid särama, kuuldes, et olen otse liinilt, ja vabatahtlik. Ta jooksis toast tuppa. Kõni lahusin, avaldas ta mulle oma südamesaladuse: „Oma parima hobuse lasin ette rakendada...“

Nüüd tahtsin koju, kiiresti koju! Ja uhket sõitu, kulinais posthobustel, jõuluööl, üle lumehangede...

Ent ka parim posthobune tol kehval ajal oli vaid hobusenokk, kes sörkis aegajalt õhus vihiseva piitsa varal.

Koduukse taga kolistades tunnen — südagi peksab tugevamini, kõik sees magavad. Vaid lõpuks küsib hääl:

„Kes sää! öösi?“

„Aga mina ju...!“

Ja siis algasid selles peres jõulud. Kõik pugesisid välja vooditest: isa, ema, noored vennad ja õde. Nii tihti olin öösiti saabunud koju külast, linnast ja mujalt, ent täna esimene kord minu elus olin nagu võõras, nagu külaline, nagu oodatud ei tea kust, ringi arad-rõõmsad silmad.

„Alles täna saime sinult kirja,“ algab ema, „et oled liinil. Lugesime, et palud meilt andeks, et oled salaja liinile läinud, ja et sõda on sõda... Isalegi tulid pisarad silmi...“

Järgmisel päeval jumalagajatul, hobusele istunud, ei ma mõista, miks mind nii imelikult jumalaga jäetakse. Õde pühib silmi, ema silmil on säärane hardumus; säärane rumal tunne tikkus omagi südamesse.

Naersin, ainult naeratasin igäuhele. Tagasi! Seltsiliste juure! Kotis jõuluvorste ja muud — teistelegi.

Artemisia hauakambriid." Reisisjad tänasid laevapäälikut ja läksid seda imeiliku ehitist lähemat silmitsema. Nad jõudsid mäekingu jalale, peatusid trepi alamal astmel. Kummalgi pool treppi seisab rida vägevaid lõvisid. Ülal on tempel ise. Oi selle frise, sambaid ja tipul ase-

Artemisia hauakambriid." Reisisjad tänasid laevapäälikut ja läksid seda imeiliku ehitist lähemat silmitsema. Nad jõudsid mäekingu jalale, peatusid trepi alamal astmel. Kummalgi pool treppi seisab rida vägevaid lõvisid. Ülal on tempel ise. Oi selle frise, sambaid ja tipul ase-

Juba astutakse sadamasiliale. Reisisjad vahivad ikka veel. Nende ees teispool lahte, mäerinnakul seisab ehtis: kuningas Mausolose hand. Milline äärjoonte ülevus, milline kunstiline meisterteos! — Laevapäälik astub viimaks reisi järele. Et te ometi ei unustaks minu sünnisaare suurt Helios, maailma suurimat imet!" Seda ei unusta me kunagi, mitte kunagi, kuid valdav on ka see Mausolose hand. Kes on selle ehit-

hiliskevad ja seaduslik jahihooaeg veel kaugel ees, ei see olnud takistuseks vanale salakütile.

Kui Nonka ühel õhtul päikese loojakul lahkus järvepinnalt, kuulis ta tuttavat hüüdu lagedalt laguunilt, kõrkjastiku keskelt. Hämmastunult, kuid kaheldes ta ringles kõrgel kõrkjate kohal. Säält võis ta näha hane rabelemas veepinnal, ja silmates Nonkat, kes liugles allapoole, ta kõvendas oma meeleheitlikku kutset. Nonka ei märganud, et hani oli seotud väikesel sidemega ühest jalast. Kuid ta rabelevaist katseist Nonka mõistis, et midagi polnud korras ja ettevaatus hoiatas teda laskumast liiga madalale. Mollil hüüdis teda tormiliselt meelitades alla. Ent Nonka terav silm märkas pettust. Whit Willie oli peidetud kõrkjastikku umbes 12 jardi kaugusele seotud söödast. Oma lennukõrguselt Nonka nägi läänetaevas loojeneva päikese vastuhelki püssiraual. Mitte asjata polnud Nonka juhtinud parve lõunasse paljudel sügiskuil.

Ta oli näinud elusaid söödalinde varemgi ja kuulnud nende äraandlikke palveid. Ta oli teadlik jahimeeste kombeis, nagu võib seda olla vaid parvejuht.

Whit Willie ise vaevalt teadis rohkem oma peidupaigast kui too tark hall hani.

Pilge kajastus Nonka hüüdest, kui ta lendas kõrgesse järve kohal. Mollil polnud talle nüüd enam kardetav. Ta oli näinud ega unustanud iialgi, et püssimees viibis Mollil läheduses, kui viimane hüüdis.

SEMIKAMISE RIPPVAD AIAD äratasid vanal ajal suurt imeilust, sest nad ei asunud mitte maapinnal, vaid kõrgel, astmeliselt ehitatud palee müüraididel; sellest said nad ripuvaate aegade nime. Semiramis oli Babiloonia muinastuunne ehitajanna, kes m. s. püstitas linna ümber 25 m laiuse ja 100 m kõrguse müüri sadade vaskväravatega. Mitmete uurijate oletust mööda asusid imeiad just sel müüri-

Seda kõike mälestame siin püramiidi juures seisest. Tähti sütib taevast ja hämaruse hallist ilmuvad meie silme ette hauda vaibunud aastasadad. Nämme Egiptuse vanimat, siis tema vana ja keskmist riiki. Hiljem tungivad maale hükkosrahvad, neile järgnevad Israelli lapsed. Uus võim ümbritseb end hiljega, aga juba saabuvad perslased. Ligemasti kolmikümmeend dünastiat on tulnud ja läinud — püramiidid püsivad ikka paigal. Siis tuleb Aleksander Suur, siis valitsevad ptolemaioslased, siis vallutab Rooma võim maa — püramiidid ükski püsivad muutumata. Viimaks saabuvad usukirgised muhammedilased oma võimuga. Sajandid veerevad, püramiidid ees seisab Napoleon: "Sõdurid, nelikümmeend sajandit vaatab teid!" — Ent sõjaväed kaugenevad, kanal kaevetakse läbi maakitsuse, aurikud ja raudteerongid kihutavad mööda. Umberringi muutub kõik — ainult püramiidid püsivad muutumata.

ha vägeva püramiidi salajamasse soppil. se. — Pühalik pappide saatkond paneb Cheopsi keemusest, ta on lõpuni kulutanud oma jõu ja varanduse. Viimaks on ta valmis. Aga rahvas on suremas väsiõhus. Aastate veerdes tõusis püramiid, imede ime. Kust hillise õhtuni ja sundijate piitsad vingusid just allapoole. Ehitajad higitsesid varasest hommil-

Üks vana hall hani asus Nonka asemele haneparve etteotsa. Järvelt Nonka hüüdis nende poole üles; see polnud palve, et nad viivitaksid, vaid juhi julgustav jumalagajätt oma rühmale. Eemalt järvekohalt tuli talle haneparve vastus nõrgalt, kuid selgelt.

Kahvatu märtsikuine poolkuu paistis tol ööl üle lumise põhjamaa. Ta tuhmis säras haneparv lendas ikka edasi üle külmanud järvede, üle tumedate männi- ja seedrimetsade, kuna hirm Whit Willie püssi eest ikka veel kihutas neid edasi. Kui nad koidikul jäid puhkama ühe metsaga piiratud jõe avarale pinnale, oli Tawas neist mitusada miili kaugel. —

Kuna haneparv lendas läbi öö taga aetud püssi hirmust, Nonka ja ta kaaslane otsisid varjupaika suures Metslindude soos Tawasi järve kaldail.

Emahane tiivluu polnud katki, ainult suur muskel oli läbilõigatud raske laengu haavleist. Aegajalt öö jooksul ta katsus tõusta lendu, rabeldes mööda vett jardide kaupa ja keerutades asjata oma terveksjäänud tiiba. Igakord Nonka lendas ta ette, ja tasa hõljus ta järve kohal nagu julgustades oma vigastatud kaaslasi. Igakord kui emahane katsed nurjusid. Nonka pöördus ja tuli tagasi ta juure.

Vastu hommikut nad jõudsid järve allikaile ja pöördusid Hõbedase Lahe kaudu suure sohu. Mööda avaraid sookanaleid nad ujusid edasi kaugemaise kõrkjatihnikuisse, kuni koit nad leidis väikesel avaral laguunil, mis asus kaks miili ülalpool järve ja mille

Juba hämaral muinasajal oli Egiptuse kuningal viisiks ehitada omale toremaid hauakambreid, sest — arvati — elu pidi ju hanaas edasi keema sama-taolisena nagu siin maa päälgi. Seks püütigi balsa-meerimisega takistada kehade mädanemist. Uus va-litseja tahtis endale ehitada ikka toreid hana-hoone kui oli ehitatud ta eelkäija, ja nõnda sin-disid esimesed väikesed püramiidid. Valitsejaks sai Cheops, kes kuulub neljandasse dünastiasse. Ta on uhke, ta on vägev, ta on võimas. Käs käis üle maa: kõik püramiidi ehitama, orjad ja vabad, üllemad ja alamad, kõik, kõik! — Ja kaugel lõunas lõhuti kive, tuhanded hobeeslid vedasid kivikoormaid, sa-jad paadid liikusid raskete koormatega mööda Nil-

ei tuntud!

Lõpuks olemegi oma tee eesmärgil. Jahmatame, tumuneme! Püramiidide püramatu vägevus mõjub meisse valdavalt. Langeme nagu nõidusse, mine-viku nõidusse. Siin seisab meie ees higemasti vis-tuhat aastat. Sajad inim põlv on tuinud ja läinud — aga püramiidid vaatavad vaikselt üle aastasadade, aastatuhandete. Ja sinksi pale on tõsine nagu ju-mala Osirise oma, kui ta töökaalul vaagis lahkunu-haid ja habu tegusid. Mälestagem, et see sfinks kujutab kuninga vägevust ja võimu. Kõneldakse, et lõvipäine natsjumal Sekhmet muiste imetanud jumal-kuningat ja silt järgnevat kõigi kuningate ju-malikkus ning võim. Just nii, võim! Vaata selle pü-ramiidi lõpmatu! Temasse on tarvitatud 2,300,000 kilohammakat ja igatüks neist kaalub 2,500 kilogram-mil! Ja see kõik tehti sel ajal, kus isegi veel rauda

gele selja taha jäi Niluse lopsakas kalas, meie ees-kõrve serval viirastuavad silmis püramiidide majes-

mõlemad küljed olid palistatud mitmeakrilisest soo-legendikust.

Siin olid nad väljaspool hädaohtu. Soo oli läbi-pääsmatu, väljaarvatud vaid väikesile kergeile paa-dikesile, ja kuni sügisese jahihooajani säääl ei olnud midagi, mis oleks meelitanud inimesi sinna, ei mingit tasu suurele pingutusele, mis oli seotud soosse sisse-tungiga. Siia laguuni naabrusse Nonka ja ta kaaslane asusid, kuna kevade tuli ja hundinuiade avarad lagen-dikud sirutasid välja oma rohelised noored mõõga-taolised lehed.

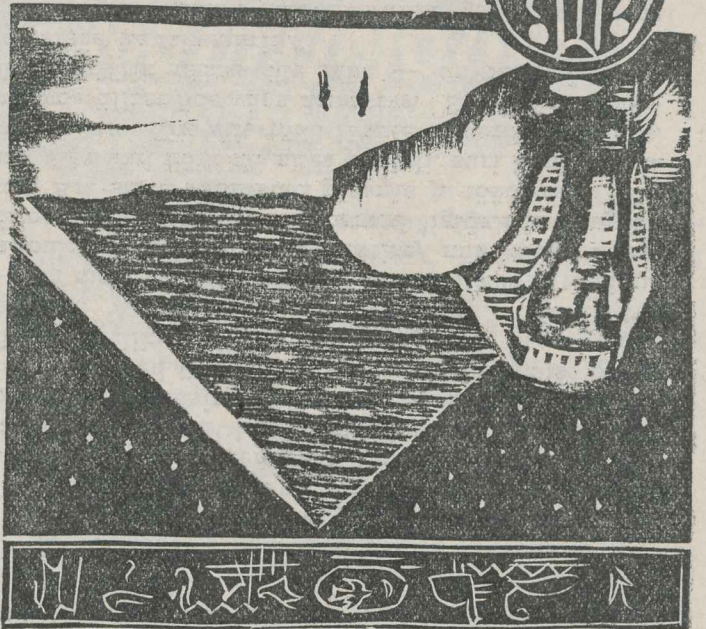
Soo kubises mitmet liiki mets- ja soolindudest. Pardid ja mustad pardid lobisesid sadandetena kõrk-jastikus. Mõni paar metskanu oli tulnud metsparti-dega lõunast. Rabakanad ja teised veelinnud elut-sesid igal lagedal järvekesel. Kõigi nende vähemate veelindude keskel hall hani ja ta vigastatud kaaslane liikusid kuningliku osavõtmusega.

Kena põhjamaine kevad edenes, jõudis oma hari-punktile ja algas metspartide pesitamisaeg. Ühel hommikul emahani hakkas koguma kuivanud kõrk-jaid ja hundinuie, kuhjates need ruumikaks künkaks laguuni külje rohusel laukal. Kui pesa oli valmis, ta munes kolm valget muna ja hakkas hauduma.

Nõnda see juhtus, et sel kevadel, esimest korda viiekümne aasta jooksul, metshane paar pesitses Ta-vasi piirkonnas. Emahane haige tiib paranes aeglaselt ja ikkagi veel ei olnud ta lennuvõimeline. Nonka

htupoolik. Astume mööda päikesse kõrvetatud teed lääne poole. Kau-

EGIPTUSE PÜRAMIIDID

nevat nelihobu-sõidukit, mis kannab Artemisia ja Mausolose toreid raidkujusid! Reisi ajal aina vaa-tavad. Viimaks lähevad nad mööda treppi üles, mida valvavad lõvid. Kuid noorem neist peatub veel kord, lausub: „Kuule, seegi on maailma ime, see Mausolose hanaehitis, ja sellegi on loonud armastus.“ — Ja vanem vastab mõttes: „Nil, ni see on, armastus ükski teeb imet.“

vaid tegi lühikesi lende soo kohal, aegajalt lendas jär-vele või tagasi üle väljade, et otsida toitu.

Sarnasel lennul nägi teda kord Whit Willie möö-dumas kõrgel üle metsriisi roheliste väljade, üksiku uhke kujuna kevadtaevas.

Vana lennukütt oli hämmastunud. Poisikeseeast saadik ei olnud ta näinud metshane Tavasi järve ko-hal sel aastaajal. Need ei pesitsenud enam suurel sool ligemale viis aastakümnet.

„Hulkur“, pomises Whit omaette, kui ta vaatles üksikut lindu kadumas vaatepiirilt üle kaugete avaruste. „Hulkur, aga see on küll naljakas, mis peaks ta tegema siin sel ajal?“ Siis Whit meenutas hane-parve, mida ta oli tulistanud märtsiõhtul. Ta mäletas, et üks hani oli haavatuna kukkunud väljaspoole kuu-lijooksukaugust. Siin ta arvas peituvat mõistatuse lahenduse. Vigastatud hani oli jäänud maha, kuni tal võimalik lennata, ja rändas nüüd ringi, otsides teisi omasuguseid. Tigeda rahulduse ilme ilmus Whiti näole. Küll tema juba muretseb selle eest, et hulkur näeks teostumas oma soovi.

Whit omas, niipalju kui ta teadis, ainukese mets-hane viiekümne miili kaugusel, elava sööda, mille ta lasknud mööduvast linnuparvest kolme sügise eest. Whit nimetas oma häätiivulise ja hellitatud linnu Molliks ja hindas teda kaugelt rohkem kui tervet metspartide söödaparve. Veel kahel korral enne mai lõppu ta nägi hulkuvat hane hõljumas üle Tavasi järve ja algas oma sõjakäigu plaanitsust. Et oli ainult

Allveelaevad

Parimad julgeolu valvurid rannakaitses.

Ühes ameerika lehes avaldati hiljuti esimesi andmeid moodsaimast allveelaevast maailmas. Neid oli Põhja Ameerika Ühendriigil parajasti kuus tükki valminud. Nad on nüüdisaja tehnika viimane sõna omal alal.

Säärane laev võib kolm kuud järjest ulgumerel viibida. Ja seejuures veel peaaegu 50000 km edasi liikuda, ilma et oleks küttetagavara vaja täiendada. Üks neist „imelaevust“, nimega „Nautilus“ (mitte ära vahetada tolle „Nautilusega“, millega Wilkins tahtis põhjanabale sõita), saavutas esimesel proovisõidul 112-meetrilise sügavuse! Normaalseis tingimuses võib säärane allveelaev 72 tundi järjest vee all viibida, kuid eriliste aparaatide abil isegi terve kuu! Seks puhuks on aga laev varustatud suurte hapniku tagavaradega.

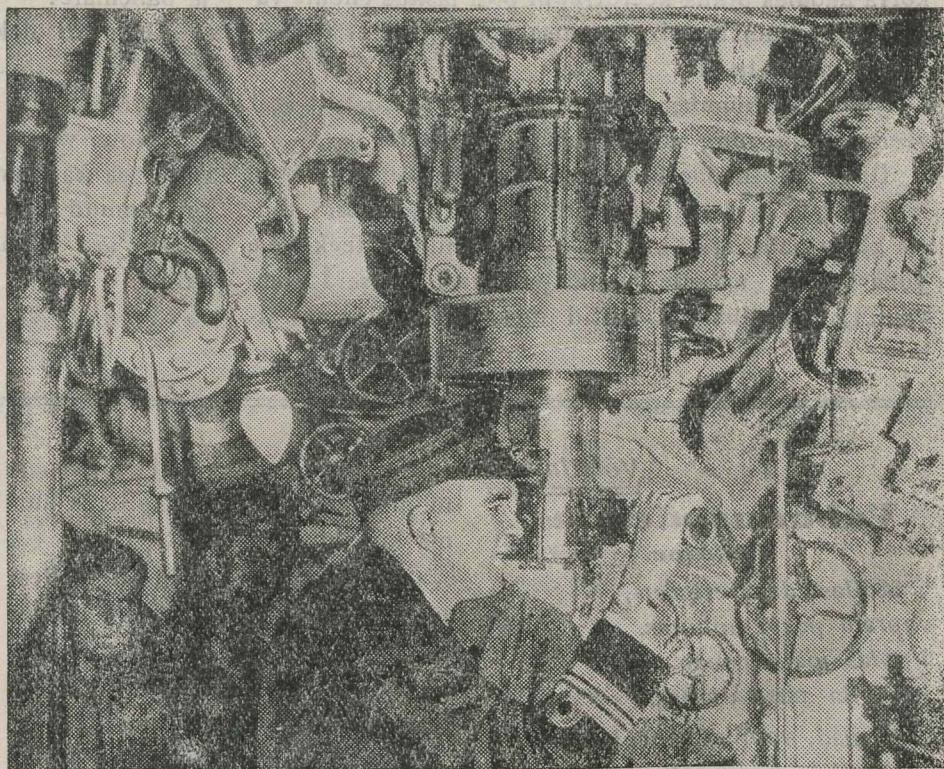
Kuid ka Euroopas ehitatakse vägevaid allveehiiglasi. Nii toodetakse Kiili dokkides allveelaevu, mis täie õigusega kannavad nime „veevalused ristlajad“. Nende ruumala on 5000 m³. Ja nad vajavad vee alla laskumiseks ainult 15 sekundit ning vee peäle tõusmiseks 20 sekundit.

Relvadeks on neil laevul rasked kahurid ning automaatsed miini-

aparaadid, mis saadavad enesest miine kaaluga veidi üle 200 kilo ning kiirusega 14 km tunnis.

Niipalju nende eritüüpide kohta. Üldiselt moodne allveelaev vajab sukeldumiseks vaid kümnekond sekundeid ning võib laskuda kuni 130 meetri sügavusse. Ka on mõnda tüüpi allveelaevu lennukite emalaevaks. Näiteks prantsuse veealune ristleja „Surcouf“, evib oma vaatluslennuki.

PILDIL: MOODSA ALLVEELAEVA SISEMUS ES.

Kuid peab ühtlasi nentima, et see kõik maksab ränka raha. Näiteks „Surcouf“ hind on „ainult“ 50 000 000 krooni. Kui kõik see summa Eesti sendilistest koosneks ja ühte tulpa oleks laotud, saaksime 5 000 km kõrguse rahatulba! Ehk kui need rahad asetada maha üksteise kõrvale, võiksime katta umbes 1¼ ruutkilomeetri suuruse maaala. Huvitav on veel see, et moodne allveelaev liigub täiesti mürata, mis ei võimalda kõlapüüde aparaatidele nende asukohta määrata.

Sport, tehnika ja ristsõnad

Tänapäeva noorsoo lemmikharrastused

ANKEEDIST SELGUB, ET...

„Õpilasleht“ võib täieliku rahuldustundega seista nüüdsest pääle noorte teenistuses. Meie lehe poolt korraldatud ankeet leidis lugejaskonnas haruldaset sooja vastuvõtu. Ligi veerand osa meie mitmetuhandepäisest lugejate perest oli huviga haaranud sule, et avaldada toimetusele oma maitset ja soovid, millega toimetuse lehe sisustamisel võiks tõsiselt arvestada. Lugejaskond, eriti selle teadlikum osa, kes ankeedi kaudu on otsustavalt kaasa rääkinud, võib oodata innuga oma lehte, sest ankeedi lõpptulemuse kohaselt hakkab „Õpilasleht“ nüüdsest pääle tooma veel rohkem kirjutusi soovitud aladest.

meie tänapäeva noorsoo peagu üksmeelne sümpaatia kuulub spordile (987 häält). Järgmisena huvitab noori tehnika (861 häält). Kolmandaks soovitakse näha mõistatusnurka (rist sõnad), mille poolt antakse 728 häält. (Teatavasti võib iga hääletaja avaldada oma poolehoidu kolmele harrastusalale ja samuti välja märkida kolm kirjutust, mis kõige enam meeldisid.)

Tänavuse „Õpilaslehe“ seniilmunud numbres kõige meeldivamaks kirjutuseks peetakse Jaan Pert'i Vabadussõja mälestusi — „Ühe

õppursõduri sõjatee“ (1142 häält, s. o. peagu ühel häälel). Teiseks meelepärasemaks lugemiseks osutub noorte entsüklopeedia „Tuhat tarkust“ (923 h.) ja „Kudruküla Karla kirjad“ (768 h.).

„Õpilasleht“ ei unusta rohkearvulisi vastajaid, vaid jagab osavõtjatele üle 60-e väärtusliku auhinna kirjanduse vallast. Päävõidu — suusad — sai A. Riomar Tallinnast, kellele need Vabaduspäevaks kätte saadame. Teisi auhinnaasaajaid on veel: Edgar Kivistik Raasikul, sai auhinna G. Frensseni raamatu „Jeesuse elu“; Antoni Rull, Nuial — „Imelik mees Petersoni“; Uno Vipper Palamusel — „Päikese lapsed“ ja Virge Tork Tartus — „Vaimu ja valguse lapsed“.

Heinrich de Vic

Kohtuhoonest, mis varemalt Prantsuse kuningate eluasemeks olnud, on veel praegugi mitmed tornid säilunud. Ühele nendest laskis Karl V 1370. aastal esimese suure kella üles seada. See oli valmistatud osava saksa mehaaniku, Heinrich de Vici poolt, keda kuningas ka kella hooldajaks kutsus ning samasse torni elama pani. Too mees, kes ihu ning hingega oma tööle andunud, kasutas ülejäänud osa elust tolle hiigelsaavutise viimistlemiseks. Ta kuulas selle lööke, jälgis ning reguleeris ta töötamist. Ta südame põksumine vastas just kella tiksumisele: oleks võinud või uskuda, et rataste liikumine vere ta soonis pani ringlema, et ta selt masinalt sai elujõudu, mis ta ise kord sellele annud. Ta kirglikkus kasvas aastatega: temale oli kogu muu maailm kadunud. Vaevalt et ta korra nädalas pikka keerdtreppi pidi laskus endale vajaliku toidumaterjali toomiseks, vaevalt et ta veel pilgu linnale heitis.

Juba kakskümmend aastat lõi kell eksimatult igat veerandtundi ning osut ei seisnud minutitki.

Ühel juunihommikul oli juba päike tõusnud, kuid kell polnud veel koidikutundi kuulutanud. Päike tõusis kõrgemale, aga ükski hääl ei saanud ta teekonda. Juba pikad majade varjud pimestasid kitsaid tänavaid, kuid liikumatud osutid unustasid jälgida ajarat-tale.

Töötavad inimesed, ametnikud, sõdurid ning käsitöölised jäid salkadena seisma torni jalale ja rahutud rahvahulgad pärisid kella vaikimise põhjust. Kaks vahti astusid torni. Kui nad kambrikesse jõudsid, kus kell asus, nägid nad õilsa vanakese sääl surnult lamamas. Ta vaade oli siiski suunatud kellamehanismile ning sõrmede vahel läikis võti, millega ta seda eelmisel õhtul oli tahtnud üles keerda. Ta viimne mõte, pilk ning liigutus olid kuulunud ta armastatud suurtööle.

Kuningas Sverre sõnad

Mõnda hääd nõu andis kord üks talupoeg oma pojale. Ta küsis:

„Mis sa teeksid, kui saaksid ette teada, et pead langema ses lahingus?“

Poeg vastas: „Miks siis säästa oma lööke paremale ja pahemale?“

„Ent kui oleksid saanud kindla ennustuse, et sa ei lange?“

„Milleks siis varuksin oma lööke?“

„Noh, vaata nüüd“, jätkas vanamees, „mis lahingusse sa ka iganes lähetsid, ikkagi ei saa sulle juhtuda muud kui — kas langed, või jääd ellu. Sellepärast ära kunagi säästa oma lööke, vaid ole alati julge.“

Kuningas Sverre
enne Illuvari lahingut a. 1180.

Võistlustöö

Vabaduspäevaks

Joalaine.

*Möllas idas veremeri,
vapraid poegi hukutas.
Voolas jõena nende veri,
maad ja muru uputas.*

*Nemad, vaprad kangelased,
olid väljas kodu eest.*

Surreški veel töötasid:

„Surm ei kohuta ju meest!“

*Nad tõid vabaduse meile,
kes me siin nüüd elame.*

Kiitustlaule laulgem neile.

Au nende põrmule!

*Mälestades vapraid poegi
pangem lipud lehvima!*

Ja siis öelgem töötades:

„Peame neile järgima!“

*Nende elu meile olgu
eeskujuks surmani.*

*Mälestused kalliks jäägu,
meeles olgu alati.*

Täida ema aset

Pärast üht Ameerika kodusõja-aegset lahingut, lebas sadu haava-

tud sõdureid ühes sõjahaiglas, ja mõnigi neist ootas igatsusega surma kui ainsat päästjat.

President Lincoln kuulis sellest ja ruttas kohale. Haavatute jõugus ta nägi noore mehe, kelle ta teadis olevat osutanud lahingus suurt julgust ja vahvust.

„Kas võin midagi sinu hääks teha?“ küsis president.

„Tahaksin meeeldi, et kirjutaksite mu emale.“

Lincoln kirjutas kirja ja varustas selle oma allkirjaga. Sõdur nägi tema nime ja küsis hämmastunult:

„Kas olete president ise?“

„Olen, mu poiss. Mida sooviksid sa veel?“

„Kas tahaksite täita mu ema aset ja hoida kinni mu käest kuni olen surnud. Ei see enam kaua kesta.“

Üle kahe tunni istus suur riigimees ja hoidis oma käes sõduri kätt, kuni see lõppeks tardus.

On ilusam täita ema aset kannatajate juures kui pidada kauni-

sõnalisi kõnesid ligimesearmastusest.

Ka meie päevil käiakse veel „nurgaarsti“ juures

Hiljuti avastati politsei poolt Võru läledal salajane „haigemaja“. See asus ühes talus Kasaritsa vallas. „Haigemaja“ pidajaks ja arstiks oli keegi naisterahvas, kes kunagi pole õppinud arstiteadust. Siiski käis temalt abi otsimas palju inimesi, kes maksid „arstile“ ka päris tüsedat tasu, kuni 5 krooni „visiidi“ eest. Kõige huvitavam selles loos on, et paljud, kes käisid „haigemajas“ end arstimas, olid saatnud „arstile“ tänukirju. Nendest selgus, et „arst“ pole küll „patsiente“ terveks arstinud, kuid lihtsameelsed haiged seletavad samades kirjades, et „ega ükski arst maa pääl ei olevat nii tark, et suudaks haigust jäädavalt parandada.“ Muidugi võeti isehakanud arst vastutusele seaduse rikkumise pärast, kuid rahvapimedust see veel ei kaota.

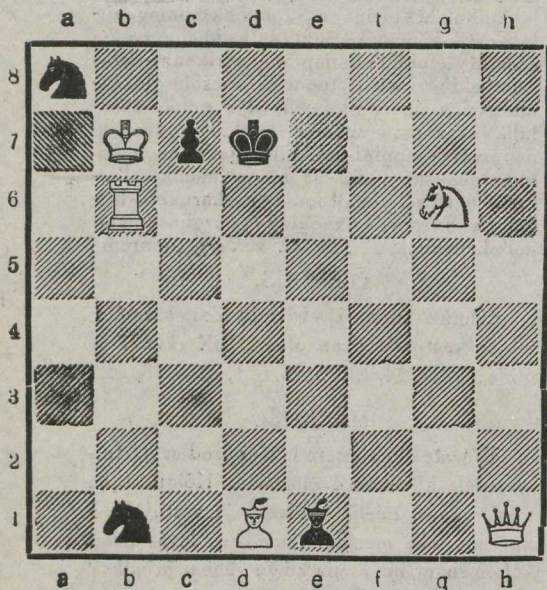
Male algõpetus

Malendite liikumine.

Iga malend omab erineva liikumisviisi. Vigurid võivad käia edasi, tagasi ja kõrvale, etturid aga ainult edasi. Takistab malendi liikumist mõni oma malend, ei saa see sellest üle (erand ratsamees) vaid peab seisma jääma. On takistajaks aga vastase malend, võib seda lüüa. Löömine seisab males selles, et löödav malend lauvalt kõrvaldatakse ja lööja asub selle asemele. Muidugi pole löömine sunduslik.

Vaatleme nüüd üksikute malendite liikumist.

Kuningas on tähtsaim malend laual, mille pärast toimub kogu mäng. Seepärast hoitakse teda ja tuuakse tegevusse alles mängu lõpul oma malendite abistamiseks. Kuningas võib käia ainult oma naaberruutudele igasse külge. Seega on tal laua keskel 8 käiguvõimalust. Ta ei saa aga käia ruutudele, mida tulistab vastase malend ega lüüa kaitstud malendit. Tulistatud ruut on niisugune, kuhu järgmise käiguga saab astuda vastase malend. Õeldu põhjal ei või kuningas asetseda kõrvuti vastase kuningaga, sest siis oleksid nad mõlemad tulistatud.

Joonisel on valgel kuningal ainult 4 vaba käiku. Must kuningas takistab tal käia c6 ja c8, ning samuti kaitseb c7 etturi löömist. Ka ei saa ta käia b6. Võimalikud käigud on a6, a7, a8 (lüüa ratsamees) ja b8.

Vanker on tugev malend. Ta liigub otsejoones (püst- või küljoones) kuni laual jatkub vaba ruumi. Joonisel on valgel vankril 10 käiguvõimalust (9 vaba ruutu ja üks löögivõimalus b1 peale).

Oda liigub mööda põikjooni ehk diagonaale ja piiramatult ulatuses. Ta liigub ainult sedavärvi ruutudel,

millel ta asub algul. Nii ei või näiteks joonisel odad d1 ja e1 kunagi kokku puutuda. Neid nimetatakse erivärvi odadeks. Valge oda võib joonisel käia ruutudele e2, f3, g4 ja h5 ja teise poole c2, b3, a4.

Lipp tegutseb nagu vanker ja oda kokku, s. o. ta liigub igas võimalikus otsesuunas. Lipp on vägevaim malend: ta väärtus võrdub umbes 2 vankrile või 3 odale.

Lühiteateid

PAADREMAA algkooli on hangitud okoriinod (savipillid), mis maal alles uudiseks. Praegu õpivad V ja VI kl. õpilased mängima neid imelikke pille. *Augma.*

NÕVA algkoolis (Pala v.) on töötamas mitmesug. õpilasringe. Vanim neist on kirjandusring, mis annab välja seinalehte „Virmalised“. Ta evib „Õpilaslase“ aastatellimisvõistlusel võidetud grammofoni ja on seega siis v a r a n d u s e g a ajakiri. Ta ilmub igal esmasp. kogu kooliaasta. *A. P.*

Keda mälestame

21. **VEEBR.**: Eesti ajakirjanduse patriarhi Anton Jürgensteini 2. surmap.

26. **VEEBR.**: Prantsuse kirj. Victor Hugo (ügoo) 133. ja e. kunstn. August Roosilehe 47. sünnip.

27. **VEEBR.**: E. elupõlise ajakirjaniku G. E. Luiga 69. sünnip.

28. **VEEBR.**: Kirj. Jakob Liivi 76., helikunstn. Artur Kapi 57., poliitiku ja prof. Ants Piibu 51. ja kunstn. Paul Burmani 47. sünnip.

1. **MÄRTS**: Võitluses Eesti iseseisvuse eest langenud Jüri Vilms'i 46. sünnip.

2. **MÄRTS**: Kirj. Friedebert Tuglase 49. sünnip.

Noorte loomingu-võistlusest

osavõtjate tähelepanu juhime sellele, et tööde viimaseks ärasaatmise tähtpäevaks on 24. veebruar. Võistlustöö loetakse õigel ajal ära saadetuks, kui ta kannab 24. veebr. postitemplit või on päev varem ära

antud talitusse või Tallinna abitalitusse, sest 24. veebr. on nimetatud kohad suletud.

Võistlustööde tähtaega ei pikendata, seepärast on ülim aeg võistlustööde ärasaamiseks. Tehke seda veel täna. Teid ootavad üllatused.

VASTUSED

eelm. nr. „Järelemõtlemiseks“.

1. 1, 3, 9, 27 ja 81 kilo.

2. Ei, sest 72 tunni, s. o. 3 ööpäeva pärast on jälle kell 24 ja öösel päike ei paista.

3. Ema.

Hiina nalja.

Hiina talumees saatis oma poja Pekingi ülikooli. See tegi aga poisi upsakaks. Kui ta koolivaheajal jälle koju tuli, polnud talle enam ükski asi küllalt häa.

Ema tõi talle riisiroa lauale — nii hää, nagu ta seda ennem kunagi polnud keetnud; ta polnud ka võiga kitsi olnud ja oli kõik teinud nii hästi, et isegi keiser oma kümme keiserlikku sõrme oleks lakkunud.

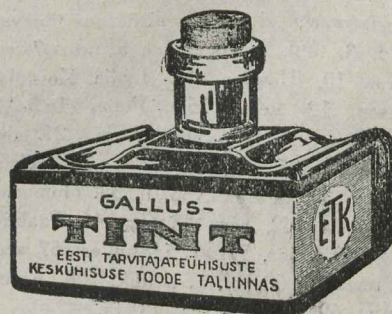
„Ah,“ lausus poeg, „Pekingis keedetakse riisi palju paremini.“

See juhtus lõunalauas, ja õhtul läks isa pojaga jalutama. Oli tore kuuvalge, ja vanamees ütles vaimustuses: „Milline tore kuuvalge!“

„Ah,“ lausus poeg, „Pekingis paistab kuu palju ilusamini!“

See oli juba vanale liig, ja ta andis poisile tubli kõrvakiilu. Poisi silmist purskasid pisarad, aga ta ei vandunud alla:

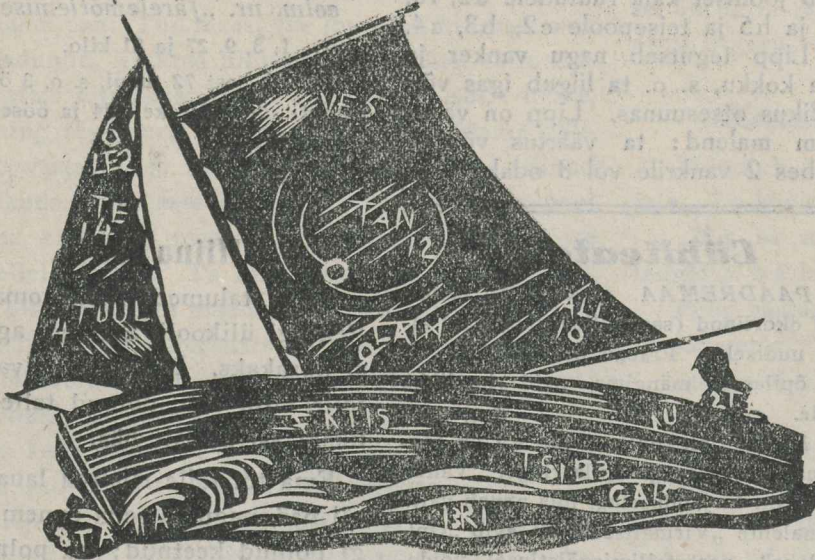
„Ah, isa,“ ulus ta, „Pekingi kõrvakiilud, küll need on alles kõrvakiilud!“

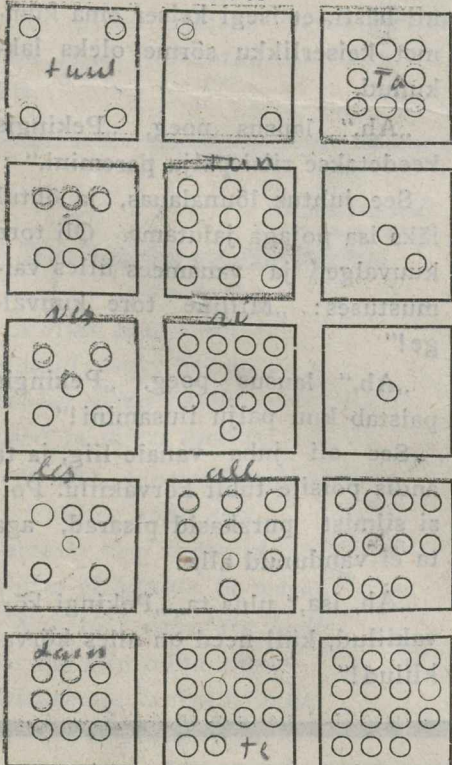
TINTI PABERILIIMI VESIVÄRVE

tarvitatakse

kodus
koolis
kontoris

80. PILTMÕISTATUS.
1. auhind.

Võti

Pildile on paigutatud rida tähekombinatsioonid [silpe], mis kõik numbritega varustatud. Need silbid pildilt leida ja asetada ruutudesse nii, et silbi number võrduks ruudus asuvate punktide arvuga. Kui see õieti tehtud, saame 2 värsirida ühest luuletusest.

E. Milvek.

81. SILPMÕISTATUS.

Silpidest: a, a, huus, ko, ko, lau, lek, lud, mas, mu, nen, nis, nu, saar, selt, sis, son, tõ, vad, veik, vaik — koostada
1) „Postimehe“ peatoimetaja perekonnanimi,
2) Loom Eestis, 3) „Seitsme venna“ autoriõ

eesnimi, 4) Schubert'i tuntumaid laule,
5) Soome poksija ees- ja perekonnanimi.

Jaan Puhkason.

82. ÜLESANNE.

Viiesendilise ümber lauale on pandud viiesendilised, nii et nad puutuvad kokku keskmise rahaga ja omavahel. Palju neid on? Näidake seda joonisel geomeetriselt, rahadega katset tege mata.

UUED AUHINNAD.

Kõikide tänaste ülesannete lahendajate vahel loositakse 10 juturaamatut.

LAHENDUSI.

R. Ristsõnad.

Risiread: 1. Metsanurk, 8. Paul, 12. edu, 13. Oode, 15. Ney, 16. aed, 17. lukk, 20. ahi, 21. asi, 21-a. Aa, 22. Paala, 23. boa, 24. Seli, 24-a. te, 26. pink, 27. Aks, 29. Lotto, 31. ääs, 32. Aiamaa, 34. ahi, 36. äär, 37. sik, 38. ood, 39. rr, 41. kaev, 44. Emu, 45. Nippon, 48. esik, 50. edasi, 51. er, 52. Laura, 53. Aa, 54. ka, 55. iil, 56. blau, 59. Koosa, 61. earl, 62. uri, 63. ale, 64. elama, 67. an, 68. vulisema, 70. valus, 72. rott, 74. vise, 75. Skandinaavia.

Püstread: 1. Meil aiaäärne tänavas, 2. Ed, 3. tuul, 4. ao, 5. no, 6. udu, 7. re, 9. an, 10. Uesson, 11. Lydia Koidula-Jannsen, 12. vein, 15-a. Pupe, 16. Ah, 18. kallis, 19. kai, 20. aatom, 21. abi, 24. SSSR, 25. Eta, 26. Po, 28. käärid, 29. lakk, 30. tarviliku, 33. ii, 35. Homeros, 40. Upsala, 42. aer, 43. es, 46. Paabeel, 47. oi, 49. kalor, 51. ea, 54. kulleri, 57. ares, 58. temata, 60. oi, 64. luik, 66. Amon, 7. aus, 69. Inn, 71. Lia, 73. ta.

67. Nimekaartmõistatus.

Rohuteadlane ja õigusteadlane.

68. Sõnamõistatus.

Agitaator.

69. Natuke arvutamist.

Kuningal oli 16.807 sõdurit.

70. Arvmõistatus.

Nood arvud on 7 ja 15.

71. Keeruline küsimus.

Too koht on põhjanaba.

72. LILLEPÄRG.

Lilli on palju ja neist võib „punuda“, pika, pika pärja. Siin on punutud üks pärg kirjakeelseist nimedest, aga kui oleks lubatud punuda pärg rahvakeelseist lilledest, siis oleks saanud see palju pikem. Praegune pärg on järgmine:

Härjasilm - magun - nelk-kullerkupp-päeva-kübar - reseeda-aster-rukkilill-liilia-alpiroos-sinilill-lõokannus-siaalill-lõosilm-mungalill-levkoi-imikas-sinilillia-angerpist-tulp-peuilill-laanellill - lemmalts - sarvmagun - neuvaip - punanupp - püvilill-lumikelluke-emajuur-rihumünt-talvik - kukekannus-seatapp-piibelegt-tulikas-sookapp-pääsusilm - metstätt - tokkroos-särjesilm - metsvits - sinikopp-peetripiibelegt-tihashhein - nurmenukk - kassikapp - piimnõges - soovalk - käokann - nartsiss - sininukk - kukesaba-adoonis - sinilav-arsakabi-ibeeris-sannikas-sõrmkübar - rõngasill - leseleht-tähthein-nõmmekann-nõiahammas-sapirohi-iiiris-seapähkel-libeleht - tsinnia - asparhernes-sügisill-leeklill-lakkuibuleht - tarinõges - soovõhk-kuningakübar-ristik-käoorvik-käokuld-daalia-angervaksseenlill - lepiklill - linnupiim - merikann - neu-ärtse-eldu-uibuleht-toonelill-lesesõlg-gloksiinia-asalea-amarüll-lobeelia-alpikannike-ehesliilia - akakapsas - seebilill - lõvilõug-godeetsia-angervars - soopihl - lutiklill-luigelill-lemmelill-lilhernes - skoopolia - anemoon - näälke-ellerhein - neitsisõlg - galtoonina - aaskarukell - liivmagun - nurmnelk - käoking - georgiin-nõmm-nelk-kanakoole . . . G. Vilberg (noorem).

ÕIENDUS.

Eelmise numbril kirjandusliku arvmõistatuse kast-osas peab olema XIX rida järgmine: „XIX 14, 1, 1, 5, 16, 6, 1, 9, 13, 18, 16.“

MÄRKUSI.

Tänaste ülesannete lahendused saata toimetusele hiljemalt 4. märtsiks. Kõigil lisada nimi, vanus, täielik aadress ja vastus küsimusele: mis meeldis teile käesolevas lehes kõige enam ning mis kõige vähem ja miks?

OIETI LAHENDASID:

A. Laurits, E. Ubar, A. Väsu, K. A. Pulst, A. Ubar, V. Allast, K. Käambre, A. Rull, H. Pilberg, P. Tootsi, Volli Kavastu, K. Soonberg, L. Orgulas, M. Ariko, E. Noorkukk, V. Jentson, R. Kello, lugeja Kohtla-Järvelt, R. Ritomer, H. Võhma, P. Pärtelson, L. Pöldmann, J. Vain, E. Grossberg, L. Parlits, K. Pajupuu, 2 nimetut.

AUHINNAD SAID.

J. Vain, R. Ritomer, V. Jentson, K. Soonberg, P. Tootsi, A. Ubar, P. Pärtelson, V. Allast, H. Võhma, L. Pöldmann.

Tegev ja vastutav toimetaja: M. Nurmik. Toimetuse sekretär: A. Tonska. Talitusjuht: A. Sagim. Väljaandja: K. k/ü. „Töökool“. Tellimishind postiga: 1 kuu — 20 s., kuud — 40 s., 3 kuud — 50 s., aastakäik 1 kr. Raamat-ajakiri „Laste Tututuba“ ühes „Õpilastelehtega“ tellides maksab 3 kuud — 20 s., 6 kuud — 40 s., aastakäik (12 raam.) 75 s. — Kuulutuste hinnad: Kuulutusküljel — 5 s. mm., lehe ees — 10 s. mm., tekstis — 12 s. mm., teksti kirjaga 15 s. mm. — E. K. Ü. „Postimehe“ trakk, Tartus 1935.